

Information

Anläggningsavgift

Anläggningsavgiftens storlek ska bestämmas på beräkningsgrunder som innebär att en fastighetsägare inte behöver betala mer än vad som motsvarar fastighetens andel av kostnaden för att ordna Va-anläggningen.

Det maximala avgiftsuttaget ska motsvara genomsnittliga kostnaden för utbyggnad av VA (ledningsnät och upprätta förbindelsepunkt) till en fastighet i kommunen, samt därutöver täcka direkta kostnader i samband med själva anslutningen (till exempel installation av vattenmätare och upprättande av abonnentregister)

Särtaxa

Principen för avgiftssättning i anläggningstaxan bygger på en tolkning av 31 § Vattentjänstlagen om fördelning ”enligt vad som är skäligt och rättvist” mellan fastigheterna inom VA-kollektivet. Det finns också bestämmelser om att nyttoprincipen kan - och ska - frångås om kostnaden för viss eller vissa fastigheter på grund av särförhållande i beaktansvärd omfattning avviker från det normala. Detta kallas för *särtaxa* och tillämpas huvudsakligen för anläggningsavgifter.

Det är kommunen som har bevisbördan för att den har rätt att påföra fastighet annan avgift än vad som gäller för övriga fastigheter inom verksamhetsområdet. Principen om särtaxa gäller både om kostnaden är väsentligt lägre eller väsentligt högre än genomsnittlig kostnad. Som vägledning kan gränsen för när särtaxa kan bli aktuellt i ett område anges till ca 30 % skillnad i kostnad för VA-utbyggnad jämfört med genomsnittet inom kommunen. Den gränsen är inte prövad i rättspraxis men vi vet att det ligger mellan 15 och 50 % vilket är prövat.

Bedömning om det finns grund för särtaxa har i vägledande domslut utgått från vad anläggningstaxan har för grund. Detta gäller både vilka kostnader för investeringar som ska täckas av anläggningsavgiften och vilken täckningsgrad den har i det ”normala” fallet. Att det ”normala” fallet också varierar måste godtas och bedömas.

Det är viktigt att påpeka att samma principer för kostnadstäckning gäller vid särtaxa som normaltaxa där vi idag strävar efter att hålla 100 % kostandstäckning.

Vidare måste man kunna påvisa att de ökade kostnaderna beror av särförhållanden som topografi etc.

Att man vid tidigare utbyggnad inte tagit ut särtaxa är inte ett skäl att inte besluta om en ny när kriterierna är uppfyllda (HD 1993-12-06, DT 727 som gällde överklagande på BVa 29 från 1989, BVa 4 från 2012).

Täckningsgrad

Den andel av kostnaderna för VA-utbyggnad som finansieras via anläggningsavgifter brukar benämnas ”täckningsgrad”. Enligt 32§ LAV ska den genomsnittliga täckningsgraden för anläggningsavgifterna i en VA-anläggning inte överstiga 100%. Det finns ingenting som hindrar en kommun att besluta om en lägre täckningsgrad, men då måste kommunen täcka den resterande kostnaden på annat sätt. Den del av kostnaden som inte täcks av anläggningsavgifter behöver finansieras på annat sätt, vanligtvis genom lån som i sin tur ger upphov till högre bruksavgifter för hela VA-kollektivet.

Fördelen men en högre täckningsgrad är att finansieringen av VA-verksamheten blir stabilare. En ökad utbyggnad innebär inte på samma sätt att brukningsavgifterna måste höjas. En annan allt viktigare faktor att beakta är trycket på utbyggnad av kommunalt VA ökar. Samtidigt kommer kraven på enskilda avlopp att öka de kommande åren och många fastighetsägare kommer att få åtgärda dessa till hög kostnad. Om kostnaden anslutning till kommunalt VA är låg kan det uppstå ett stort tryck då många driver på för att ansluta sig. Det kan finnas skäl att undvika alltför låga anläggningsavgifter för att öka fastighetsägares vilja att själva lösa sin VA-försörjning i områden där detta är långsiktigt hållbart och det inte finns behov av en allmän VA-anläggning.

Argument som framförs för en lägre täckningsgrad (och därmed lägre anläggningsavgifter) är att om det finns många lågt värderade fastigheter i kommunen som ska anslutas så kan det innebära en låg betalningsvilja och även kanske svårigheter att belåna fastigheterna. Kommuner med vikande befolkning är ofta måna om att hålla avgifter nere för att inte kostnaden att bosätta sig i kommunen ska bli för hög. Det är dock tveksamt om anläggningsavgifternas nivå skulle få någon större påverkan.

Ser man på vilka kommuner som har hög respektive låg anläggningsavgift stämmer det med resonemanget ovan. Hög anläggningsavgift (hög täckningsgrad) återfinns framförallt i kraftigt växande kommuner med högt värderade fastigheter. Här är betalningsviljan stor och behovet av god täckningsgrad stor med tanke på att många fastigheter ansluts. Kommuner med låg avgift (låg täckningsgrad) utgörs framförallt av kommuner med lågt värderade fastigheter och liten eller negativ befolkningsökning.

Juridiskt utlåtande

Fråga från VA-huvudman

Är det ett lagkrav på att särtaxa ska antas när det finns skäl för detta och vad händer om vi inte antar särtaxa när vi ser skäl för detta och beslutet skulle överklagas?

Svar från senior miljöjurist, vattentjänstenheten Svenskt vatten.

Inledningsvis så är formuleringen i 31 § andra stycket om när hänsyn ska tas kostnadsskillnader tydlig och den hör samman med att kostnaderna ska bestämmas så att de fördelas skäligt och rättvist.

Samma principer för kostnadstäckning gäller vid särtaxa och normaltata.

Vid beräkning av lämplig avgiftsnivå har Svenskt Vatten följande fördjupningstext där även täckningsgrad berörs [Särtaxa - Svenskt Vatten](#)

En lämplig nivå på anläggningsavgiften med särtaxa för området beräknas med hänsyn till den täckningsgrad som tillämpas i verksamhetsområdet som helhet. Ett vanligt misstag är att jämföra kostnaden för VA-utbyggnad i det aktuella området med avgiften enligt den normala taxan. Men kostnad ska jämföras med kostnad och avgift med avgift. Även om det inte är tydligt prövat så finns resonemang i praxis att anläggningsavgiften med särtaxa ska ge samma täckningsgrad vid utbyggnaden som den genomsnittliga täckningsgraden i verksamhetsområdet som helhet. Har kommunen en normaltata som täcker kostnaderna med 80% så kan särtaxan sättas till 80% av kostnaderna för området.

Angående frågan om kommunen tar ut kostnader som anläggningsavgift eller brukningsavgift sägs bl.a. följande i förarbetena (Prop. 2005/06:78 s. 95) under rubriken En utvidgning av möjligheten för särtaxor.

”Med beaktande av de grundläggande förutsättningarna för avgiftsuttagets fördelning finns det knappast förutsättningar att i vidare mån än vad som gäller enligt den nuvarande va-lagen låta kostnadsskillnader påverka avgiftssättningen för anläggningsavgifter. Om kostnadsskillnader som inte kan sägas vara av beaktansvärd omfattning tillåts påverka fördelningen, skulle den sociala kostnadsfördelningsprincipen riskera att sättas ur spel. Det bör därför, liksom tidigare, överlåtas åt rättstillämpningen att bedöma hur stor en kostnadsskillnad skall vara för att den skall anses beaktansvärd.

Däremot finns det ingen anledning att behandla brukningsavgifterna annorlunda än anläggningsavgifterna. Även om det främst är kostnaderna för att ordna va-anläggningen som påverkas av särförhållanden hos en viss fastighet, är det inte givet att de särskilda kostnaderna måste täckas av anläggningsavgifter. Om sådana kostnader helt eller delvis finansieras med brukningsavgifter, saknas det enligt gällande rätt möjlighet att låta annat än avsevärda kostnadsskillnader få genomslag i avgiftssättningen. En utvidgning av möjligheten till sär taxa för brukningsavgifter kan öka möjligheten att i avgiftssättningen beakta att en viss fastighet förorsakar högre kostnader för avloppsrening än vad som är normalt. Särförhållanden bör därför påverka fördelningen av avgiftsskyldigheten i dess helhet.”

I författningskommentaren (proppen s. 145) uttalas bl.a. följande om 31 § första och andra styckena LAV.

”I första stycket, som inte innebär någon förändring i förhållande till gällande rätt, finns den grundläggande principen för fördelning av avgiftsuttaget. I andra stycket har förutsättningarna för sär taxa utvidgats genom att hänsyn skall tas till beaktansvärda kostnadsskillnader för viss eller vissa fastigheters vattentjänster även när brukningsavgifterna bestäms.”

Termerna anläggningsavgift och brukningsavgift definieras i 2 § LAV.

”anläggningsavgift: engångsavgift för täckande av en kostnad för att ordna en allmän va-anläggning, och

brukningsavgift: periodisk avgift för täckande av drift- och underhållskostnader, kapitalkostnader för investeringar eller andra kostnader för en allmän va-anläggning som inte täcks av en anläggningsavgift”

Kommunen ska besluta om sär taxa när förutsättningarna är för detta är uppfyllda, men jag har som sagt inte kunnat hitta någon dom över när en kommun inte beslutat om sär taxa trots att förutsättningarna fanns.

Fråga från VA-huvudman

"Är det ett lagbrott att besluta om lägre täckningsgrad trots att vi ser skäl för särtaxa?"

Enligt Svenskt vatten hemsida kan ju kommunen besluta om lägre täckningsgrad.

Det känns dock inte som att detta går hand i hand med fliken om särtaxa och dess fördjupningstext. Se skärmdumpen enligt nedan.

D.v.s. från vårt perspektiv känns det som att det är lite upp till kommunen besluta inriktigt. Detta utan att några lagar bryts?

Hur ser du på det?

Den andel av kostnaderna för VA-utbyggnad som finansieras via anläggningsavgifter brukar benämnas "täckningsgrad". Enligt 32§ LAV ska den genomsnittliga täckningsgraden för anläggningsavgifterna i en VA-anläggning inte överstiga 100%. Det finns ingenting som hindrar en kommun att besluta om en lägre täckningsgrad, men då måste kommunen täcka den resterande kostnaden på annat sätt. Den del av kostnaden som inte täcks av anläggningsavgifter behöver finansieras på annat sätt, vanligtvis genom lån som i sin tur ger upphov till högre bruksavgifter för hela VA-kollektivet.

[Välja täckningsgrad - Svenskt Vatten](#)

[Särtaxa - Svenskt Vatten](#)

Svar från senior miljöjurist, vattentjänstenheten svenskt vatten.

Tack för ditt meddelande!

Viktig fråga som vad jag kunnat hitta inte kan besvaras utifrån tidigare fall.

Bestämmelsen i 31 § andra stycket LAV utgör ett lagkrav på särtaxa under de förutsättningar som anges där.

Samtidigt är det ett politiskt beslut att bestämma täckningsnivå.

Ni kanske har en finansieringspolicy att utgå ifrån?

Svenskt Vatten har behandlat både täckningsgrad och särtaxa i sin publikation VA-taxa, P 120, s. 13, 15 och 20-21, bifogas. Nedan några delar ur denna.

Anläggningsavgiften är inte avsedd att täcka kostnader för anläggningens drift och underhåll, däremot finns det inget hinder att anläggningskostnader täcks genom brukningsavgifter.

En hög täckningsgrad innebär att brukningsavgifterna inte belastas med utbyggnadskostnader. De som redan har betalat sin anläggningsavgift behöver då inte vara med och finansiera andra fastigheters inkoppling, vilket är ett sätt att fördela kostnaderna skäligt och rättvist. Det är dock viktigt att veta att det inte finns några krav från lagstiftaren att anläggningstaxan ska ha en viss täckningsgrad utan det är ett politiskt beslut. För att olika generationer inom VA-kollektivet inte ska behöva bidra med olika mycket över tid, bör en finansieringspolicy tas fram. Kommunen bör bestämma vilken täckningsgrad anläggningsavgiften ska ha och om förändring av den ska göras bör den höjas och helst inte sänkas. Vid en sänkning av täckningsgraden är man tillbaka vid att de som redan har betalat sin andel för inträde får vara med och bekosta andra fastigheters inträde.

En allmän rekommendation är att förändra anläggningsavgiften med försiktighet, att arbeta systematiskt och justera den över fler år. En kommun som behöver göra större förändringar rekommenderas besluta om höjningar fördelat på flera år för en mer jämn taxeutveckling. Detta medger även att kommunen kan analysera täckningsgrad utifrån genomförda projekt och på så sätt skaffa sig ett alltmer genomarbetat underlag för analyser och prognoser.

En särtaxa ska tillämpas om följande två kriterier är uppfyllda samtidigt: 1. **Kostnaderna** avviker beaktansvärt i jämförelse med andra områden. 2. **Avvikelsen beror på särförhållanden** kopplat till området.

Som vägledning kan gränsen för när särtaxa kan bli aktuellt i ett område anges till ca 30 procents skillnad i kostnad för VA-utbyggnad jämfört med genomsnittet inom kommunen.